

## Előszó

A székelyföldi térség jelenlegi társadalmi helyzetét, további változási esélyeit alapvető mértékben meghatározza az, hogy az egyes települések, a lokális közösségek milyen módon működnek. Éppen ezért nem véletlen, hogy a helyi fejlesztéssel kapcsolatos elképzelések, tervek, kezdeményezések, programok, események nagy figyelmet kapnak. Ennek oka egyfelől az, hogy a térség települései egész sor olyan fejlesztési hiányt örököltek az 1989-es romániai rendszerváltás idején, amelyek pótlásra vártak és várnak. De emellett a fejlesztési tennivalókra irányítják a figyelmet a globális jellegű kihívások és modellek is, amelyek nap, mint nap a versenyképessé válást hangsúlyozzák. Mindezek előtt azonban a helyi közösség igényei, elvárásai jelentik azt az ösztönző tényezőt, amely a helyi fejlesztéssel kapcsolatos munkát minden településen előtérbe hozza. Nem túlzás azt mondani, hogy a rurális települések számára a helyi fejlesztés alakulása a szó szoros értelmében véve egzisztenciális kérdés. Az egyes települések periferizálódásának, stagnálásának vagy versenyképessé válásának folyamatát a helyi fejlesztés gyakorlata, eredményessége, közösségépítő szerepe határozza meg.

Soktényezős, összetett, településenként változó folyamatról van szó, amelyben fontos szerepük van az olyan összetevőknek, mint a helyi értékek és igények feltárása, a külső és belső erőforrások hasznosítása, a társadalmi részvétel mértéke, a belső és külső kezdeményezések hasznosítása, a helyi és a külső tudás összekapcsolása, a társadalomtörténeti előzmények hasznosítása, a globális kihívásokhoz való igazodása, az intézményi és politikai jellegű lobbierő.

A romániai kommunista rezsim a rendszerváltás előtti két évtizedben több vonatkozásban is hátrányos helyzetbe hozta a vidéki településeket. Nem véletlen, hogy 1989 után ebben a térségben lokális kezdeményezések egész sora indult el a helyi identitás, a lokális közösségi vagyonok, a közösségi szerveződések visszaállítása (rehabilitációja), újjászervezése érdekében, és elindult – változó léptékben, változó eredményességgel – a helyi fejlesztési programok tervezése, szervezése, kivitelezése is.

A vidéki térségek felértékelődésének globális folyamata ma már a székelyföldi térségben is tapasztalható. Főként értékelődnek a helyi adottságok és értékek, megjelentek a helyi termékek, fokozatosan előtérbe kerül a környezet védelmének, az egészséges táplálkozásnak

a fontossága, a természeti értékek védelme nagyobb hangsúlyt kap, a lokális identitás szerkezetek erősödnek, a táji jellegű társadalmi-kulturális adottságok a vonzerő részévé válnak, elindult a vidékre költözés folyamata is.

Szemléleti és gyakorlati jellegű társadalmi fordulatról van szó, amely új lehetőséget, nagyobb mozgásteret, új esélyt jelent a korábban leértékelt, mellőzött vidéki környezet és rurális települések számára. Ugyanakkor új kérdéseket, új megközelítési módokat, új feladatokat jelölnek ki a helyi fejlesztéssel foglalkozók számára is.

- Elképzelhető-e olyan szemléleti-gyakorlati fordulat a térségben, amely a forrásbevonások pénzben kifejezhető mértékéről a helyi közösségre fordítja a figyelmet? Amely nem a megnyert projektek számát és euróban kifejezhető értékét teszi meg a sikeresség mércéjévé, hanem a fejlesztési programnak a helyi társadalomra gyakorolt hatását?

- Elképzelhető-e olyan fordulat, amely a kisléptékű, helyi erőforrásokra alapozó kezdeményezésnek is közösségi és társadalomformáló értéket tulajdonít?

- A helyi fejlesztési gyakorlatba össze lehet-e funkcionálisan kapcsolni a helyzetfeltáró munkát, stratégiai tervezési gyakorlatot és a fejlesztési programok menedzselését?

Kiadványunk Gyergyóremete község helyi fejlesztési gyakorlata kapcsán kínál helyzetvázlatot arról, hogy a néhol szinergikusan összekapcsolódó, máshol egymás mellett működő három szakmai összetevő – **társadalomismeret, tervezés, programok menedzselése** – miként alakította két évtizeden át a település változását. Gyergyóremete „községfejlesztési története” nem tipikus, hiszen kevés székelyföldi településen került sor ilyen sokféle tényfeltáró kutatásra, különböző stílusú tervezésre, társadalmi beágyazódásra alapozó fejlesztési programokra. Ami modellnek tekinthető az nem annyira a bejárt fejlesztési út, hanem a helyi fejlesztés három alapvető összetevőjének a folyamatos figyelembe vétele, illetve az összekapcsolásukra irányuló törekvés. Szakmai vita tárgyát képezheti, hogy a székelyföldi térség településeiben melyek lehetnek a helyi léptékű tényfeltáró munka súlypontjai, az integrált tervezési gyakorlat mellett miként, milyen módon kaphatnak szerepet szektorális tervezési szempontok, a konkrét fejlesztési programok gyakorlatában milyen módon és milyen értékben célszerű a társadalmi részvételre és a társadalmi beágyazódás szempontjaira figyelni. Az azonban valószínűnek látszik, hogy a lokális közösségek identitását, a lokalitás kohézióját és versenyképességét

erősíteni kívánó helyi fejlesztési gyakorlatnak a három összetevő együttes menedzselésével foglalkoznia kell. Ez a gyakorlat vezethet el ahhoz, hogy a helyi fejlesztés valóban „helyi” legyen. Abban az értelemben, hogy a helyi fejlesztés az igény felmerülésétől a tervezésen és kivitelezésen át a helyi közösségbe való beépülésig ne csupán egy kivitelezésre váró projektfeladat legyen, hanem – minél több mozzanatában – a helyi társadalom működésének része.

Bízunk abban, hogy kiadványunk anyagaival hozzájárulhatunk a térségre jellemző helyi fejlesztési gyakorlat megújításához, szemléleti és módszertani újragondolásához.

*Gyergyóremete, 2019. május*

*A szerkesztők*